

פרשת בא

(ע"פ הרב נפתלי רייך)

מצרים הפכה לעיי חרבות, הרוסה לחלוטין על ידי תשע המכות הראשונות. הערים הצטמצמו לערמות של חצץ, הרוגים ופצועים בכל מקום. שלדים נפוחים של בעלי חיים היו מפוזרים על פני שדות ריקים מתנובה או צמחייה. הנהרות ותעלות ההשקיה היו מזוהמים וחסרי חיים. וכעת היגיע הזמן להנחית עליה את מכת החסד. המכה העשירית והאחרונה, הריגת כל הבכורים. מכה זו תטאטא את אחרוני שרידי ההתנגדות מלב המצרים, והם סוף סוף ישחררו את עם ישראל מכבלי העבדות.

כשמועד יציאת מצרים התקרב, הורה ה' למשה להזהיר את פרעה ולהודיע לו על מות כל בכורי מצרים. המכה הממשמת ובאה "פְּחָצֵי הַלְּיָלָה". אולם, משה הכניס תיקון זעיר כשמסר את ההודעה הזאת לפרעה. במקום להגיד פְּחָצֵי הַלְּיָלָה, הוא אמר לפרעה שהבכורות ימותו "פְּחָצֵת הַלְּיָלָה" (בערך בחצות).

מדוע משה עשה כך? חכמינו מסבירים שמשה היה מודאג שמא איצטגניני פרעה יהיו פחות מדויקים בשעוניהם. יתכן מצב שהמכה תתחיל באמת בחצות בדיוק, אבל האצטגנינים יחשבו שהשעה היא כמה דקות לפני או אחרי חצות. פרעה יתעודד ללעוג על כוח ה' ולהאשים אותו שאינו יודע לדייק בקביעת זמנים, והוא ימשיך בהתנגדותו. לכן, כדי להגן על כבוד ה', משה מסר לפרעה שהמכה תתחיל "בערך בחצות".

מפתיע עד מאוד, שאפילו במצב הזה, פרעה ימצא בתוך תוכו את היכולת להכחיש את כוח ה' ולסרב לשלוח את בני ישראל. איך יתכן שמספר מצומצם של דקות יובילו את פרעה להתעלם מהמציאות המוחצת של ארצו המנופצת, ומהגוויות של הבכורים הנמצאות בכל מקום, כמו שה' הודיע מראש.

ניתן לתת רק הסבר אחד. חוסר ההיגיון הטוטלי של האגו האנושי, כשהוא נמצא תחת התקפה. כשהוא נמצא מול השפלה ותבוסה מוחלטים, פרעה מחפש נואשות את הקש, ולו הקטן ביותר, לאחוז בו, ולא משנה עד כמה לא ממשי, לא משנה עד כמה הוא חסר היגיון. כל זמן שקיים הפגם הקלוש ביותר בהוצאה לפועל של המכה, הוא יכול להשלוח את עצמו ולהאמין שהוא יכול לנצח בסוף, בתנאי שלא להתייאש. אין להיגיון ולתבונה דבר וחצי דבר בעניין. לא חשוב עד כמה מגוחכת ההתנגדות המתמשכת תראה בעיני חכמים יותר, הוא יסרב להיכנע.

אישה מבוגרת הקשיבה לדיווחי התנועה ברדיו ושמעה שמכוננית אחת נכנסה מהכוון הלא נכון

במחלף של אחד הכבישים המהירים החשובים, והמכוננית נוסעת נגד כיוון התנועה. לפתע, היא נזכרה שבעלה נסע בדיוק באותו כביש. אחוזת פניקה, היא התקשרה לטלפון שבמכוננית בעלה, להזהיר אותו.

"יש איזה משוגע שנוהג בכיוון הלא נכון בכביש שלך, תיזהר ממנו!"

"משוגע אחד?" צעק בעלה בטלפון, "יש מאות כאלה, וכולם מגיעים לכיווני."

בחיים שלנו, יש לנו נטייה ללכת באריכות בכיוון הגנתנו, כמו האיש הזה שנהג בכיוון ההפוך לתנועה, וקרא לכל האחרים 'משוגעים'. במקום להודות על מחדלינו ועל גבולותינו אנו, הנטייה הטבעית שלנו היא להצדיק את מעשינו ועמדותינו, אפילו במחיר של התקפה אכזרית על מתנגדינו ומעליבינו. אילו היינו עוצרים ובודקים את "חכמתה" של תגובתנו, היינו מוכרחים להודות שלא הגיוני לסנגר על עמדה מוטעית, במקום להודות על טעותינו ולהמשיך הלאה. היינו צריכים גם להתמודד עם האפשרות שאנחנו מסכנים את יחסנו עם האישה, עם המשפחה, עם החברים או השותפים, או שאנחנו גורמים לנזקים מיותרים. אלא שהאגו הוא אדון אכזרי, ורק כשאנחנו מצליחים להשיג שליטה עליו, רק אז אנחנו יכולים לומר שאנחנו אנשים חופשיים באמת.